

Posudek diplomové práce Veroniky Čurdové Jazykový obraz nohy / nohou v češtině

Již v úvodu svého posudku s radostí konstatuji, že cíl práce vytvořit jazykový obraz nohy / nohou v češtině, se diplomantce podařilo úspěšně naplnit. I když zadání práce obsahovalo pouze singulárový tvar, Jazykový obraz **nohy**, v titulu práce je rozšířeno o plurál **nohou**. Tuto úpravu V. Čurdová vysvětluje v první poznámce pod textem, bylo by však vhodné, kdyby tato modifikace byla vysvětlena explicitně v rámci hlavního textu v úvodu. Že toto doplnění je pro ni relevantní, je zřejmé z koncepce celé třetí kapitoly práce, která je klíčová, stejně tak i z empirického výzkumu, kdy důsledně uvádí oba tvary.

Práce se řadí mezi ty kognitivně orientované diplomové práce, které se zabývají jazykovým obrazem určitého výseku reality, viz práce o jazykovém obrazu ruky, na niž diplomantka také odkazuje. Dalo by se říct, že se V. Čurdová dala již vyšlapanou cestou. To však platí jen částečně. Dosavadní přístupy našich studentů překračuje metodologickou vyříbeností a komplexností přístupu k tématu. V teoretické části představuje klíčové pojmy kognitivní a kognitivně-kulturní lingvistiky. Do textu zahrnuje jen ty výklady, které tvoří bázi pro uchopení hlavního tématu – neuchyluje se k podružným výkladům ani neopomíná poznatky, které jsou důležité pro excerpci a interpretaci jazykového materiálu. Korespondence obou částí je patrná také z konkrétních příkladů, kterými ilustruje jednotlivé pojmy. Tyto příklady nepřebírá mechanicky od autorů původních koncepcí, ale volí ty, které se přímo vztahují k jazykovému obrazu nohy v češtině.

Tvůrčím způsobem si autorka počíná v kapitole 2., kdy nazírá nohu a její části z hlediska naivního obrazu světa a z hlediska vědeckého přístupu, konkrétně z pohledu lékařské terminologie. Tato kapitola má opět velmi zdařilou kompozici, je patrné, že se diplomantka seznámila s řadou prací věnovaných vědecké terminologii. Nejzřetelnější, což je pochopitelné, je inspirace monografií I. Bozděchové, která je lékařské terminologii věnována. Do této kapitoly je také vhodně začleněn polský kontext, zejména práce D. Piekarczykové a R. Tokarského. V této souvislosti by bylo ještě vhodné zmínit práce M. Zawislavské, která se zabývá kognitivními přístupy k vědecké terminologii, např. metaforami mozku, k nimž dospívá na základě analýz textů z neurologie (srov. příspěvek ve sborníku *Pojęcie – słowo – tekst*, 2008). Je třeba ocenit způsob, jakým autorka dospívá k závěrům o vztahu naivní a vědecké perspektivy. Sleduje, jak se vzájemně ovlivňují laická pojmenování a lékařská terminologie, objevuje průsečíky obou perspektiv, když se opírá o staročeská pojmenování, jež čerpá z publikace A. Černé. K dokreslení rozdílů mezi naivním jazykovým obrazem nohy a vědeckým pohledem, založeným na odborné terminologii, přikládá diplomantka malý, avšak velmi svěží, exkurz do terminologie v oblasti tance, krejčovství, tělocvičné terminologie a reflexní terapie. Je patrné, že i v těchto, dalo by se říci okrajových oblastech, vychází z literatury jmenovaných oborů. Odborné literatury, s níž se diplomantka vyrovnala, je značné množství, za zmínku stojí např. anatomické, neurologické aj. publikace. Tyto zdroje jsou V. Čurdové oporou při analýze lékařské terminologie.

Hlavní část textu představuje kapitola třetí, v níž autorka prostřednictvím několika zdrojů dospívá k jazykovému obrazu nohy a jejích částí. Nejprve vychází z excerpcí slovníků, následně analyzuje, zejména prostřednictvím metod polské etnolingvistiky, tzv. systémové konotace. Postupuje od etymologických souvislostí přes slovotvorné deriváty k frazeologickým dokladům, na jejichž základě stanovuje čtyři základní profily nohy. Tentýž způsob volí i v případě součástí nohy. Co se týká této kapitoly, měla bych drobnou připomínku k subkapitole 2.2.1, v níž není uveden, na rozdíl od jiných pojmenování, slovníkový význam laického pojmenování *špička*.

Za touto hlavní, velmi zevrubnou kapitolou, následuje kapitola, v níž autorka představuje vlastní empirický výzkum. V této části si nepočíná zdaleka tak úspěšně jako

v kapitolách předchozích. Sám výzkum, tak jak jej autorka popisuje, má některé metodické nedostatky, které nemohou vést k validním závěrům. Vzhledem k tomu, jak je problematika jazykového obrazu nohy rozpracována v předchozích částech, kdy autorka vychází z různých zdrojů, mohla od tohoto výzkumu zcela upustit. Například údaje jako věk, pohlaví, vzdělání aj. nelze pokládat za anketní otázky, hlavní otázky: *Co vás napadne, když se řekne NOHA?* a *Co vás napadne, když se řeknou NOHY?*, jsou velmi vágně formulovány, než aby mohly přinést kvantifikovatelné výsledky. Pokud bychom se s touto formulací smířili, je třeba obě otázky formulovat zcela symetricky a neuvádět v první „otázce“ *co vás napadne* a v druhé *co se vám vybavuje*. Odpovědi by mohly lépe posloužit ke kvalitativnímu výzkumu. Poněkud nepřesná je práce s asociacemi. Bylo by dobré, kdyby se autorka opřela o výzkumy asociací, které byly realizovány v české populaci (např. rozsáhlá Novákova publikace o asocičních normách). Je současně třeba ocenit, že si určité nedostatky, které tato kapitola obsahuje, autorka uvědomuje, viz závěrečný odstavec, s. 127.

Na empirickou část navazuje kapitola s názvem *Nástin případové studie – Karel Jaromír Erben: Věštkyně*. Domnívám se, že z hlediska celé kompozice práce by bylo vhodné, aby tato kapitola byla předřazena empirickému výzkumu. Současně i v tomto případě pochybuji o přínosu této kapitoly, která má jen něco přes tři strany. I zde je třeba ocenit, že autorka sama uvádí, že kapitola naznačuje jeden z možných přístupů k uměleckému textu.

Závěry práce jsou velmi precizně a přesvědčivě formulovány. Diplomantka zde zdůrazňuje hlavně charakter vztahu mezi naivní perspektivou jazykového obrazu světa a perspektivou vědeckou, v tomto případě lékařskou. Podstatnou část závěrů tvoří shrnutí všech profilů nohy a systémových a textových konotací. Můžeme říci, že vyústěním celé práce je autorkou vytvořená kognitivní definice nohy, v níž sumarizuje všechny poznatky, ke kterým ji studium jazykového obrazu nohy přivedlo. Tento závěr jasně vypovídá o množství intelektuální práce, které do textu diplomantka vložila.

Seznam literatury, z níž V. Čurdová čerpala, je obsáhlý, kvalitně zpracovaný, jsou v něm uvedeny všechny podstatné domácí i zahraniční publikace. Práce má také kvalitní grafickou úroveň. Co se týká formulační stránky, v práci je několik nedostatků, totéž platí i o překlepech a pravopisných chybách. Tyto chyby však nesignalizují autorčiny neznalosti, ale jsou spíš projevem nepozornosti, která je při tak rozsáhlém textu tolerovatelná.

Připomínky a některé výtky, které k diplomové práci Veroniky Čurdové mám, jsou zanedbatelné ve srovnání s poznatky, jež autorka přináší. Vzhledem k výše uvedenému diplomovou práci s radostí doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikaci: výborně.

V Praze 12. 9. 2011

PhDr. Jasňa Pacovská, CSc.